

**CONSILIEREA PARENTALĂ – PARTE COMPONENTĂ A PROGRAMULUI DE
INTERVENȚIE PSIHO-LOGOPEDICĂ
PARENTAL COUNSELING - A PART OF THE PSYCHO-LOGOPEDIC
INTERVENTION PROGRAM**

Dorina PONOMARI, doctorandă UPS „I. Creangă”

CZU 37.018.1

Summary

This article describes an important component of the psycho-logopedic intervention program - parental counseling of parents who are educating children with language disorders. There are arguments in favor of such an approach to the given problem: active involvement of parents in the process of overcoming language disorders and providing specialized support to parents of children with special educational needs through parental counseling. There are suggested patterns of parenting counseling sessions, objectives, structure and content.

Keywords: counseling, parent counseling, parental competence, language disorders, psycho-elocution program.

Rezumat

În acest articol se descrie un component important al programului de intervenție psiho-logopedică – consilierea parentală a părinților care educă copiii cu tulburări de limbaj. Sunt aduse argumente în favoarea unei asemenea abordări a problemei date: implicarea activă a părinților în procesul de depășire a tulburărilor de limbaj și acordarea sprijinului specializat părinților copiilor cu cerințe educative speciale, prin consilierea parentală. Sunt propuse modele ale ședințelor de consiliere parentală, obiective, structură și conținut.

Cuvinte-cheie: consiliere, consiliere parentală, competență parentală, tulburare de limbaj, program psiho-logopedic.

Prezența tulburărilor de limbaj la preșcolari, menționează C.Hațegan (2016), implică raportarea de către părinți, la o normă, la un standard cu privire la etapele achizițiilor limbajului. Părinții copiilor cu tulburări de limbaj (TL) rămân profund marcați și nu întotdeauna reușesc să depășească această stare de frustrare și să ia o atitudine adecvată situației. În aceste condiții, părintele ajunge să trăiască un accentuat sentiment de neputință, angoasă și incertitudine, sentiment pe care încearcă în funcție de sistemul strategiilor de coping (de relaționare psihologică, emoțională, cu situația conflictuală cu care se confruntă), să îl gestioneze **printr-**una din următoarele trei modalități:

- gândire rațională (caută explicații logice, de tip cauză-efect, citește mult despre achiziția limbajului și tulburările de limbaj, consultă specialiști – medici, logopezi etc.);
- atitudine evitantă (încearcă să focalizeze pe abilitățile copilului, să valorizeze ceea ce copilul reușește să facă, negând dificultățile cu care acesta se confruntă);

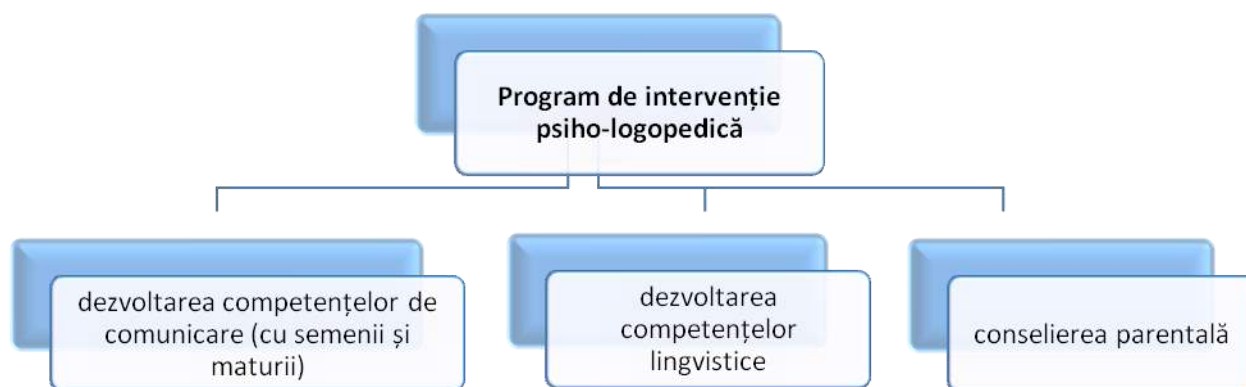

- atitudine negativistă, catastrofică, autoculpabilizatoare (își creează scenarii cognitive grave cu privire la problema cu care se confruntă copilul, autoculpabilizându-se) [1 pag.542].

Мастюкова У.М. (2002) , Косякова О.О (2007), E.Verza (2009) consideră că schimbările emoționale specifice copilului cu TL se datorează nu numai situațiilor conflictuale pe care le trăiesc acești copii dar în mare măsură ele *sunt preluate de la părinții care trăiesc diverse stări de încordare emoțională, disperare, furie, frustrare, etc.* deci, părinții au nevoie de sprijin specializat pentru a depăși aceste stări [6, 8].

Metodele și procedeele logopedice aplicate nu trebuie limitate la copilul cu TL, ele se extind și asupra persoanelor cu care vin în contact cu copiii marcați de TL: pedagogi, părinți, frați. Aceștia vor adopta o atitudine corespunzătoare față de vorbirea și comportamentul copilului cu TL, vor manifesta înțelegere și receptivitate, vor contribui la crearea unei atmosfere plăcute și liniștitoare, îi vor arăta încredere și răbdare.

Consilierea parentală, spune I. Tabolcea (2011), constituie o metodă psihoterapeutică (predominant educațională) ce implică instruirea părinților în utilizarea unor tehnici educaționale care să ducă la antrenarea părinților spre a face față acestor tulburări. Instruirea părinților se face prin întâlniri organizate în cadrul instituțiilor, vizite la domiciliu și consultații individuale. Pe lângă stabilirea unui program de viață echilibrat al copiilor, se asigură prezența unui limbaj corect, fluent, expresiv [5].

Figura 1 Structura programului de intervenție psiho-logopedică.

Programul de intervenție psiho-logopedic în scopul dezvoltării comunicării și depășirii tulburărilor de limbaj a copilului cu TL care a fost testat în cadrul unui studiu experimental (*Dezvoltarea comunicării la preșcolarii cu TL*, 2008-2009), a inclus ca parte componentă ședințe de consiliere parentală.

Consilierul sprijină familia în a înțelege dificultățile copilului, a utiliza potențialul acesteia în interesul copilului și pentru a asigura un climat familial armonios. Acesta furnizează părinților informații esențiale, care să îi sprijine în cunoașterea mai bună a propriilor copii. Intervenția este considerată eficientă, dacă dialogul și contactul inițial cu părinții au fost stabilite și părțile au căzut de acord asupra strategiilor de consiliere, care vor fi utilizate.

Consilierea parentală realizată s-a axat pe două direcții importante:

- implicarea părinților în procesul de depășire a TL, prin formarea cunoștințelor și tehnicilor de lucru ce facilitează dezvoltarea limbajului și comunicării la copii;
- formarea unei atitudini adecvate față de situațiile dificile cu care se confruntă familia copiilor cu TL (negarea problemelor sau exagerarea lor), ceea ce poate să prezinte un obstacol în realizarea demersului psiho-logopedic, să accentueze comportamentele negative a copiilor cu TL.

În scopul eficientizării programului de intervenție psiho-logopedică prin formarea și dezvoltarea competențelor parentale precum și depășirea stărilor afective negative specifice părinților copiilor cu CES am elaborat un program de consiliere parentală [2, 3, 4, 7, 8].

Principalele **obiective ale consilierii părinților** sunt:

1. Suportul psiho-emoțional al părinților;
2. Dezvoltarea abilităților parentale;
3. Psihoeducația privind diferitele aspecte ale dezvoltării limbajului și comunicării în corelație cu dezvoltarea cognitivă și comportamentală a copilului preșcolarului marcat de TL.

Pentru a atinge obiectivele înaintate am structurat **ședința de consiliere parentală** în trei etape:

- *Cunoașterea problemei* (prezentarea informațiilor teoretice, studii de caz);
- *Autocontrolul emoțiilor și managementul stresului* (formarea deprinderilor de relaxare, depășire a stărilor de frustrare, neliniște, încordare – specifice părinților copiilor cu CES);
- *Dezvoltarea unor competențe și deprinderi* (formarea și dezvoltarea competențelor parentale, însușirea tehnicilor dezvoltare a competențelor lingvistice și de comunicare, de stimulare a performanțelor comunicative a copiilor cu TL).

În continuare, enumerăm *metodele* care au fost utilizate pentru soluționarea cazurilor: Discuția, convorbirea; Ascultarea activă; Explicația; Expunerea; Brainstorming-ul; Studiul de caz; Chestionarul; Interviu structurat; Clarificarea priorităților; Harta Identității de sine; Identificarea așteptărilor proprii; Identificarea sentimentelor reciproce; Interviu de evaluare

(auto-evaluare); Clarificarea sentimentelor, emoțiilor; Controlul furiei; Scala evaluării stresului; Consilierea prin telefon; Construirea imaginii de sine; Auto-sugestia; De-condiționarea comportamentelor indezirabile; Teme pentru acasă: consolidarea comportamentului pozitiv al copilului; Discuții focalizate pe anumite aspecte; Planul de acțiune; Identificarea unor soluții alternative; Intervenția/ abordarea în situații de criză; Luarea deciziilor; Metafora; Negocierea; Proiecția; Scenariul; Simularea; Tehnici cognitiv-comportamentale; Tehnicile lui Rogers; Tehnicile Schultz; Tehnici de comunicare și exprimare; Tehnici de comunicare asertivă; Tehnica imaginației dirijate;

Planul consilierii parentale:

1. Activități planificate (au fost realizate 6 ședințe);
2. Activități neplanificate (la necesitate).

Programul de consiliere de grup pentru părinți s-a desfășurat lunar, timp 60 min.

Ședința 1: Prezentarea participanților, stabilirea detaliilor programului; Prezentarea de informații cu privire la conținutul programului psiho-logopedic aplicat cu evidențierea rolului părinților în procesul de depășire a TL și de dezvoltare a comunicării. Scopurile consilierii parentale

Planul ședinței:

1. Cunoașterea problemei.

- Definirea tulburărilor de limbaj și comunicare;
- Caracteristica psihopedagogică și logopedică a grupului de copii;
- Specificul programului de intervenție psiho-logopedică;
- Domeniile programului de intervenție psiho-logopedică;
- Rolul părinților în procesul de depășire a tulburărilor de limbaj și dezvoltarea comunicării;

2. Scopurile consilierii psihopedagogice parentale;

La adulți, consilierea se focalizează pe învățarea de către aceștia a unor strategii, modalități, tehnici și procedee referitoare la:

- autocontrolul emoțiilor și managementul stresului;
- dezvoltarea unor competente și deprinderi de organizare a unui mod sănătos de viață.

Scopurile consilierii psihopedagogice parentale se pot stabili la mai multe nivele, ceea ce presupune realizarea mai multor tipuri de obiective:

1. *Scopurile fundamentale* sunt acele scopuri ce se proiectează și se valorifică în majoritatea activităților de consiliere psihopedagogică și cu referire la majoritatea părinților.

2. *Scopuri formulate de consilier axate pe preîntâmpinarea unor dificultăți.* Scop și obiective, care au un pronunțat caracter preventiv și asigură formarea, dezvoltarea continuă și optimă a personalității părinților.

3. *Scopurile consilierii psihopedagogice preventive* stabilite de consilier presupun sprijinul, ajutorul și îndrumarea părinților în următoarele direcții: realizarea autocunoașterii, dezvoltarea stimei de sine, formarea unor atitudini pozitive față de propria persoană, familie, copii; formarea și dezvoltarea unor abilități de relaționare socială și familială, de cooperare și colaborare în rezolvarea unor probleme; dezvoltarea atitudinilor și comportamentelor adecvate, necesare pentru menținerea sănătății psihosomatice tuturor membrilor familiei, însușirea unor tehnici de învățare eficientă și de promovare a unui management familial optim; dezvoltarea capacității de planificare, realizare și monitorizare a acțiunilor și evenimentelor familiale.

4. *Scopurile formulate de părinți și familie.* Scopurile formulate de către părinți, înainte sau chiar în timpul procesului de consiliere psihopedagogică propriu-zisă, pentru îndeplinirea cărora adulții solicită sprijin, ajutor și îndrumare.

Ședința 2: Specificul dezvoltării comunicării a preșcolarilor. Caracteristicile comunicării. Metode și tehnici de dezvoltare a comunicării preșcolarilor.

Planul ședinței:

1. **Cunoașterea problemei.**

- Definirea comunicării, competenței de comunicare, conduitei verbale, performanțe de comunicare;
- Caracteristicile comunicării: abilități verbale, activismul în comunicare, necesități și motive în comunicare,
- Evoluția comunicării la preșcolari cu DT, perioade senzitive în dezvoltarea limbajului și comunicării,
- Evoluția comunicării la preșcolari cu TLC, conduita verbală a copilului cu TL de 5-6 ani, manifestări afective negative în comunicarea copilului cu TLC;

2. **Autocontrolul emoțiilor și managementul stresului;**

Autocontrolul individual al emoțiilor

Fiecare persoană reacționează în cele trei planuri: verbal, visceral și comportamental (motoriu), însă în moduri diferite și activând mecanismele psihice care privilegiază un plan sau altul. Unii oameni privilegiază cuvântul, alții sunt reactivi sub aspect motric, unii au mai puține reacții viscerale (emoționale); alții au foarte multe. Vorbirea și gesturile au deseori un efect de frânare asupra reacțiilor vegetative emoționale.

Cu toate acestea, autocontrolul adecvat al emoțiilor este realizat printr-o organizare verbo-viscero-motorie bună, numită sinergie a activităților cognitive (modul de a gândi și exprimarea adecvată a gândurilor în limbaj), vegetative (modificări corporale, somatice) și motorii (comportamentală), ce conduce la autocontrolul emoțiilor și la focalizarea energiei acestora spre relaționarea adecvată cu mediul și dezvoltarea optimă a personalității individului.

3. Dezvoltarea unor competente și deprinderi

Metode și tehnici de dezvoltare a comunicării preșcolarilor: jocuri-dramatizări; jocuri dinamice și de „masă”, jocuri didactice; jocuri cu subiect pe roluri; modelarea situațiilor; convorbirea; discuții a unor cărți; inventarea poveștilor, istorioarelor etc.

Ședința 3: Impactul TL asupra dezvoltării personalității. Efectele pe termen scurt și pe termen lung. Impactul asupra relațiilor cu semenii și maturii apropiați.

Planul ședinței:

1. Cunoașterea problemei.

- Dimensiunile personalității;
- Personalitatea preșcolarului, crizele preșcolarului;
- Rolul limbajului în stabilirea relațiilor cu semenii;
- Consolidarea comportamentelor indezirabile;

2. Autocontrolul emoțiilor și managementul stresului;

- *Managementul conflictelor în familie.*

Deoarece copilul cu TCL frecvent generează conflicte (după cum menționează și părinții în anchete) în comunicarea cu semenii și părinții, primul pas pe care l-am propus să-l facem este să învățăm să analizăm obiectiv geneza acestor conflicte, să căutăm cauze dar nu să constatăm consecințe (ai procedat urât, ești obraznic, o să fii pedepsit etc.)

Participanții sunt rugați să se gândească la ultimul conflict (ceartă) din viața personală, familială sau socială în care au fost implicați, și să completeze o fișă de răspuns cu 4 ferestre: Cu ce am generat eu conflictul? Cu ce am contribuit eu la rezolvarea conflictului? Consilierul solicită părinților să încerce să analizeze conflictul nu numai din perspectiva personală, ci și din perspectiva celeilalte persoane implicate.

3. Dezvoltarea unor competente și deprinderi

- *Tehnici de autocunoaștere.*

Ce fel de părinte sunt? Părinții sunt rugați să bifeze varianta de răspuns care se potrivește cel mai bine cu ceea ce ar face în situația prezentată:

1. *Părintele hiperautoritar.*
2. *Părintele hiperprotectiv.*
3. *Părintele inconsecvent.*
4. *Părintele dezinteresat, indiferent.*
5. *Părintele democrat.*

Ședința 4: Pregătirea psihologică către școală a copilului cu TL. Dezadaptarea socială și școlară a copiilor cu TL.

Planul ședinței:

1. Cunoașterea problemei:

- Criterii de apreciere a nivelului de pregătire psihologică către școală;
- Copiii cu TLC – grupul de risc;
- Adaptarea și dezadaptarea școlară;

2. Autocontrolul emoțiilor și managementul stresului;

Tehnici de autocunoaștere.

Tehnici de relaxare:

- Auto-masajul punctelor biologice active;

3. Dezvoltarea unor competente și deprinderi

Impactul comunicării agresive cu preșcolarii, părinții vor învăța cum se prezintă regulile care trebuie respectate, cum să sancționeze copiii fără ca să genereze conflicte etc. *Reguli și pedepse*. Consilierul discută cu participanții rolul regulilor și modul în care acestea sunt stabilite:

Ședința 5: Dinamica programului psiho-logopedic. Prezentarea succintă a rezultatelor obținute în urma aplicării programului psiho-logopedic cu scopul consolidării acestor deprinderi în diferite modele sociale.

Planul ședinței:

1. Cunoașterea problemei.

- Familiarizarea cu rezultatele deja obținute;
- Dezbateri.

2. Autocontrolul emoțiilor și managementul stresului;

Tehnici de autocunoaștere.

Tehnici de relaxare:

- Gimnastică curativă (cu impact pozitiv asupra SNC);

3. Dezvoltarea unor competente și deprinderi

Câteva modalități de a recompensa comportamentele dezirabile ale copiilor și respectarea regulilor stabilite de comun acord sunt: - planul de recompensare cu puncte sau buline de diferite culori sau jetoane: copilul primește un punct sau jeton dacă a respectat regula și i se retrage punctul sau jetonul în caz contrar; - transformarea jetoanelor sau punctelor în ceva ce-și dorește copilul.

Ședința 6: Ședința de încheiere. Obiective pentru viitor.

Planul ședinței:

1. Cunoașterea problemei:

- Continuitatea procesul dezvoltativ demarat;
- Profilaxia secundară și terțiară;

2. Autocontrolul emoțiilor și managementul stresului;

Tehnici de autocunoaștere.

Tehnici de relaxare:

- Artterapia;
- Aromoterapia;
- Mieloterapia;

3. Dezvoltarea unor competențe și deprinderi

Terapia ocupațională. Recuperarea prin terapie ocupațională cuprinde:

Terapia educațională, oferă o gamă largă de intervenții intensive care sunt create pentru a remedia problemele de învățare. Acest tip de terapie ajută copiii să-și consolideze capacitatea de a învăța, prin implicarea în activități care le dezvoltă capacitatea de procesare, concentrarea și abilitățile de memorare.

Ludoterapia, psihoterapia prin joc contribuie la refacerea psihofizică a subiectului și la facilitarea diverselor modalități compensatorii, ducând în final la recuperare. Jocul conceput ca învățare și terapie se înscrie în noua tendință de evoluție a metodelor de predare-învățare, care urmăresc să transforme rolul profesorului/părintelui și să acorde noi posibilități copilului.

Ergoterapia, activitățile ergoterapeutice implică gândire, planificare, presupunere și alegere, pentru că la finalul activității, individul să fie mândru că a creat o jucărie, un panou decorativ sau un obiect util. Acest lucru îi dă un sentiment revigorant și îi conferă un simț al realizării și încrederii în sine.

Bibliografie

1. Bodea Hațegan C., Logopedia – Terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise, București: Editura Trei, 2016, 634 p.
2. Cuznețov L., Consilierea parentală. Ghid metodologic. – Ch.: Primex-Com, SRL, Chișinău 2013. 110 p.
3. Glăveanu S., Competența parentală. Modele de conceptualizare și diagnoză Editura Universitară 2012 p.329
4. Păunescu C. Terapia educațională integrată. București: Pro Humanitate, 1999. 309 p.
5. Tobolcea I., Îndrumător practic în terapia dislaliei. Editura Pim, Iași, 2011.
6. Verza E., Tratat de logopedie. București: Editura Fundației Humanitas, 2003. 398p.
7. Vrașmaș E., Consilierea și educația părinților, Ed Aramis, București 2002
8. Косякова О.О., Логопсихология, Ростов н/Д, 2007 стр. 254.